

Bilim ve Sanat Merkezleri Türkçe Dersi Öğretim Programının Özel Yetenekli Öğrencilerin Türkçe Dersi Yetkinliklerine göre İncelenmesi

Ramazan ERYILMAZ¹

Öz Türkiye’de özel yeteneklilerin eğitimi, okullarından kalan zaman dışında bilim ve sanat merkezlerinde gerçekleştirilmektedir. Burada verilen, Türkçe derslerinin kılavuzu niteliğindeki öğretim programlarının bu öğrencilerin ihtiyaçları uyarınca geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu çalışmanın amacı dünyada ve Türkiye’de öne çıkan öğrenci yetkinlikleri ve özel yeteneklilerin ihtiyaçlarına göre araştırmacı tarafından önerilen Özel Yeteneklilerin Türkçe Eğitiminde Öğrenci Yeterlilikleri Çerçevesi (ÜYTY) açısından Bilim ve Sanat Merkezleri Türkçe Öğretim Programı (BTDÖP) (2020) kazanımlarının incelenmesidir. Bunun için ilgili dokümanlar incelenmiş, içerik analizine tabi tutulmuştur. ÜYTY açısından öğretim programı betimsel analiz yöntemi ile incelenmiştir. Buna göre destek eğitimi programı ile ilgili 157 kazanımdan 85’inin, bireysel yetenekleri fark ettirme programı ile ilgili 57 kazanımdan 45’inin yetkinlikler çerçevesine hitap ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Genel olarak 214 kazanımdan 120’sinin yeterlilikler çerçevesine cevap vermektedir. Bu da %54 gibi bir orana denk gelmektedir. Benzer amaçları güden çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir (Bal, 2018; Kurudayıoğlu ve Soysal, 2018). BTDÖP’nin çağdaş/güncel eğitsel yetkinlikler doğrultusunda gözden geçirilmesi ya da gelecek program geliştirme çalışmalarının, bu çalışmanın sonuçlarını göz önünde tutarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Anahtar kelimeler:
BİLSEM, Türkçe, 21. yüzyıl becerileri, Öğretim programı

Examination of the Science and Art Centers Turkish Course Curriculum According to the Turkish Competencies Framework of Gifted Students

Abstract After-school education of gifted individuals are held in science and art centers. Development of the guidelines of curriculum of Turkish courses given in these centers in accordance with the student needs is aimed. This study aims to find the world and in Turkey highlights students' competencies and gifted in Turkish Education prepared the investigative side to the needs of gifted students Qualifications Framework (FGTE) in terms of Science and Art Centers Turkish Curriculum (2020) is to investigate the acquisition. For this, the relevant documents were examined and subjected to content analysis. In terms of FGTE, the curriculum was examined by descriptive analysis method. Accordingly, it was concluded that 85 out of 157 achievements related to the support training program and 45 out of 57 achievements related to the awareness program for individual abilities addressed the competencies framework. In general, 120 out of 214 achievements respond to the qualifications framework. This corresponds to a rate of 54%. Similar results were obtained in studies pursuing similar goals (Bal, 2018; Kurudayıoğlu and Soysal, 2018). It is suggested that the SACTC should be reviewed in line with contemporary / current educational competencies or in future program development studies should consider the results of this study.

Key Words:
SAC, Turkish, 21st century skills, curriculum

Geliş Tarihi : 22.04.2021
Kabul Tarihi : 15.10.2021
Yayın Tarihi : 27.12.2021

¹ Dr. Millî Eğitim Bakanlığı, ramazan.eryilmaz@gazi.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1596-7276

GİRİŞ

Eğitiminde bireysel özelliklerin göz önünde bulundurulması temel ilkelere aittir. Bu ilkelere hareketle öğrencilerin sahip olduğu farklı özelliklerine hitap edecek çeşitlendirilmiş eğitsel faaliyetler, uyarıcılar, ortamlar vb. planlanmaktadır. Bahsedilen farklılıklar ilgi, yetenek ve becerilerdir. Bunun yanında bedensel farklılıklar da söz konusu olabilmektedir. Özellikle yeteneği akranlarına göre oldukça öne çıkmış öğrenciler için ve bedensel, zihinsel engelleri olan öğrencileri için bu bireysel eğitim daha farklı bir boyutta değerlendirilmektedir.

Özel eğitim kavramı iki boyutta ele alındığında, bir boyutuyla fiziksel ve zihinsel engeli olanların eğitimi bir boyutuyla da üstün yeteneklilerin eğitimi söz konusudur. Üstün yetenekli bireyler ya da üstün yeteneklilik etrafından şekillenen birçok kavram mevcuttur. Kullanılan sözcükler ister terim anlamıyla ister genel kullanımıyla olsun geçmişten günümüze değişim geçirmiştir. Örneğin sadece özel yeteneklilerin eğitimi alan yazınında dahi; dâhi, üstün zekâlı, üstün yetenekli, özel yetenekli kullanımlarına rastlanır (Sak, 2017; Gagne, 2002; Renzulli, 2005). Çeşitli açılardan üstün yetenekleri olan bireylere bu özelliklerine hitap eden bir eğitim uygulanmasının tarihte örneği bulunabilir. Fakat modern eğitim anlayışının yaygınlaştığı dönemlerden itibaren sistematik, yaygınlaştırılmış ve kuramlara dayalı bir eğitim düzeni ortaya çıkmıştır. Bu modern uygulamaların tarihçesine ve bununla beraber üstün yeteneklilerin eğitimine dair oluşan alan yazına ve çalışmanın amaçları doğrultusunda Türkçe eğitimi açısından bakmakta fayda vardır.

Öncelikle modern dönem ile modern öncesi dönemin eğitim anlayışında ciddi farklar olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Devletlerin halkın genelini eğitme sorumluluğunu üstlenmesi modern dönemle ilişkilendirilebilir. Modern öncesi dönemde düzenli ve kapsamlı bir eğitim alabilmek, ayrıcalık göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bireylerin üstün yeteneklerinin geliştirilmesine yönelik özel eğitim uygulamalarının kadim bir geçmişi olacağı ortadadır (Enç, 2004). Buna karşılık çalışma bağlamında üstün yeteneklilerin eğitiminde modern döneme odaklanmak gerekecektir. Eğitim kurumlarında beceri ve yeteneklere göre sınıflamalardan yapmaktan öte üstün yetenekli bireyleri tespit edip buna göre müfredat oluşturan modern okullara ilk başta ABD ve Almanya'da rastlanmıştır (Enç, 2004). Zekâ, üstün zekâlı birey, zekânın tespiti konuları etrafında yürütülmüş çalışmaların; üstün ya da özel yeteneklilerin eğitimi üzerine yürütülen çalışmalardan önceye dayandığı görülmektedir. Buna karşın üstün ya da özel yeteneklilerin eğitime yönelik okullarla beraber bu konuya odaklanan bilimsel çalışmalar ve bir alan yazının ortaya çıktığı da söylenebilir. Üstün yetenekli öğrencilerin nasıl tespit edileceği meselesi üstün yeteneklilik kavramından ne anlaşıldığı ile ilişkilidir. Öne çıkan görüşlerden birine göre; üstün zekâlı bireyler, düzenli bir eğitim görmedikleri halde bir yetenek alanında üstün başarı gösterirler. Bunun yanında akranları içinde başarı gösterme bakımından en az ilk yüzde onda olmalıdırlar (Gagne, 2002). Bir başka yaklaşım da üç halka modeli olarak alan yazında kabul görmektedir. Bu yaklaşımı ortaya koyan Renzulli'ye (2005) göre üstün yeteneklilik kavramı; üst seviyede yetenekler, göreve adanmışlık ve yaratıcılık olmak üzere bu üç temel öğenin ilişkilerinden meydana gelmektedir. Bu temel öğelerin üçü de üstün yeteneğin oluşmasında aynı şekilde etkili olmaktadır. Renzulli'nin (2005) bu görüşü üretken ve yaratıcı insanlar üzerinde yaptığı araştırmalarda, her ne kadar üstün yetenekleri belirleme de tek bir ölçüt kullanılsa da -zekâ, yetenek, vb.- bu kişilerin, bu üç temel özelliğe sahip olduklarını tespit etmesiyle ortaya çıkmıştır (Renzulli, 2005). Üstün yeteneklilik konusunda birbirine bazı açılardan benzeyen bazı açılardan ayrılan birçok görüş mevcuttur. Tanımlamaların bu özelliklere sahip bireyler açısından olumlu olduğu intibasına oluşması doğaldır. Buna karşın, bahsi geçen bu yönlerden başkalarına göre öne çıkmanın birey açısından bazı sorunlar ortaya çıkması da muhtemeldir. Tarihte üstün yetenekleri ve zekâları ile öne çıkan birçok kişinin yaşadığı uyum sorunları kayda geçmiştir (Enç, 2004). Bu yüzden bu çocukların üstün yeteneklerini fark edebilmek bakımından ebeveyn ya da öğretmenlerinin yanlıya düşmesi bu farklılıkları anormallik olarak değerlendirmeleri söz konusu olmaktadır (Ataman, 2004). Üstün ya da özel yeteneklilik ve bu vasıflara sahip bireyler hakkında bir çerçeve çizdikten sonra, üstün yeteneklilerin eğitime eğilmek gerekmektedir.

Üstün Yeteneklilerin Eğitimi ve Bilim ve Sanat Merkezleri

Üstün yeteneklilerin eğitiminde akranlarından farklı uygulamalarla karşılaşması söz konusudur. Bu açıdan üç anahtar kavram ortaya çıkmaktadır: Hızlandırma, zenginleştirme, gruplama.

Hızlandırma özel yetenekli öğrenciler için bir farklılaştırma stratejisi olarak değerlendirilmektedir. Hızlandırma bu öğrenciler akranlarına göre hızlı öğrendiği için öğrencinin okula erken başlaması, sınıfının yükseltilmesi, ders atlaması, üstten ders alması şeklinde olabilmektedir. Konularda da hızlandırma yapılması söz konusudur. Bilim ve sanat merkezlerinde de konu temelli hızlandırma yapıldığı söylenebilir (Alevli, 2019).

En sık kullanılan farklılaştırma stratejilerinden biri de zenginleştirmedir. Burada eğitim içeriği yani müfredat ya da eğitim öğretim faaliyetleri kapsamında kullanılan yöntem ve teknikler, etkinlikler, ders materyalleri vb. unsurların bireysel ihtiyaçlar temelinde zenginleştirilmesi söz konusu olmaktadır (Clark, 2012). Zenginleştirmede önemli kavramlardan birisi de mentörlüktür. Bu uygulama öğrencinin akademik olarak beslenmesinin yanında, duygusal destek alması ve rol model edinmesi bakımlarından da önemlidir (Sak, 2017).

Son olarak gruplama ise özel yetenekli öğrencilerin akranlarından ayrı farklı okullarda, aynı okul içinde farklı sınıflarda ya da aynı sınıfta farklı şekillerde gruplanarak eğitim alması uygulamasıdır (Alevli 2009). Türkiye’de bu uygulamaları örneklendirecek birçok eğitim kurumu örneği verilebilir. Günümüz Türkiye’sinde özel yeteneklilerin eğitiminde en kilit rolü bilim ve sanat merkezlerinin (BİLSEM) oynadığı ifade edilebilir. Çalışma bağlamında BİLSEM’lerin kuruluşu ve işlevlerine daha yakından bakmak gerekmektedir.

Özel yeteneklilerin toplumsal gelişme ve ülke kalkınmasında öncü roller üstlenmeleri beklenmektedir. Türkiye açısından özel yeteneklilerin eğitimi stratejik bir öneme sahiptir. Türkiye’de de özel yetenekleri olduğu düşünülen bireylerin özel bir eğitime tabii tutulduğu uygulamaları görmek mümkündür.

Geçmişte, Osmanlı Devleti Döneminde görülen, Enderun deneyimi ilk etapta akla gelebilir. Buna karşın modern eğitim anlayışında akranlarına göre farklı gelişim özellikleri gösteren öğrencilere yönelik uygulamaların daha bilimsel temeller üzerine oturduğu da bilinmelidir. Nispeten yakın bir dönemde yaşanan gelişmeler özel yeteneklilerin eğitimi ile ilgili ciddi gelişmelere sebep olmuştur. Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Daire Başkanlığı da bu amaçla, özel eğitim gereksinimleri olan öğrencilerin eğitimi konusundaki çalışmaların yürütülmesi ile ilgili olarak 1992 yılında, Millî Eğitim Bakanlığı² bünyesinde kurulmuştur. Özel Yetenekliler Şubesi özel eğitim kapsamında özel yetenekli öğrencilerin eğitimi ile ilgili faaliyetlerin Bakanlık nezdinde yürütüldüğü şubedir (Alevli, 2019; Bilgili, 2000). Tabii ki bilim ve sanat merkezleri Türkiye’de özel yetenekli öğrencilerin eğitimi açısından yegâne kurumlar olarak değerlendirilemez. 60’lı yıllarda günümüze devam eğitim, öğretim faaliyetlerine devam eden fen liseleri, fen ve matematik alanlarında başarılı öğrencilerin bu yetenek ya da becerilerinin daha planı ve kapsamlı şekilde geliştirilmesine odaklanmıştır (Türk, 2018). Nispeten daha yakın bir zamanda -2000’li yıllardan itibaren- sosyal bilimler liselerinin hizmet vermeye başlamasıyla dilsel sözel becerileri ya da yetenekleri ile öne çıkan öğrenciler için de bu kapsamda eğitim alma imkânı doğmuştur. Yine de sonuç itibarıyla, Türkiye’de özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde Bilim ve sanat merkezleri (BİLSEM) öne çıkmakta, özel yetenekli öğrencilerin eğitimi için 2021 yılı itibarıyla 182 BİLSEM, ülke çapında hizmet vermektedir (MEB, 2021a; MEB, 2021b).

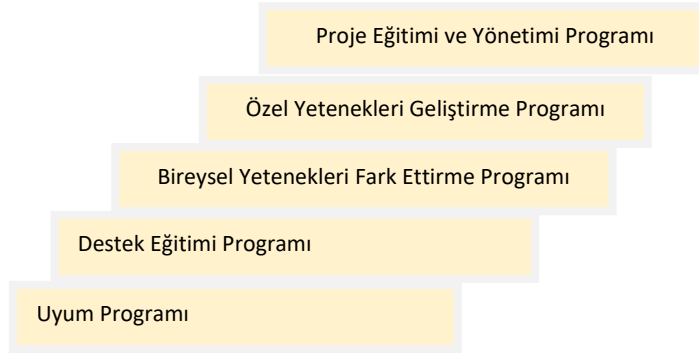
Bilim ve Sanat Merkezlerinde Türkçe Eğitimi ve Türkçe Dersi Öğretim Programı

Bu bölümde, bilim ve sanat merkezleri Türkçe Dersi Öğretim Programı’nı (MEB, 2021b) öğrenciye sağlayacağı yetkinlikler açısından ele almak adına, önce Bilim ve Sanat Merkezleri Türkçe Dersi Öğretim Programı (BTDÖP) incelenmiştir. Ardından eğitimde güncel öğrenci yetkinlikleri anlayışları ile ilgili alan yazın taraması sunulmuş ve araştırmacı tarafından önerilen özel yeteneklilerin Türkçe Dersi Yetkinlikleri Çerçevesi tanıtılmıştır.

BİLSEM’lerin ortaya çıkışından bu yana, bu kurumlarda Türkçe dersleri yürütülmekte, buralarda Türkçe öğretmenleri görevlendirilmektedir. BİLSEM’lerde Türkçe derslerinde ders kitabı kullanılmamaktadır. Bir süre öğretim programları da mevcut olmamıştır. Bu durumun Türkçe öğretmen/danışmanları için öğrencilerin hazır bulunuşluğunu tahmin etme, ders içeriği oluşturma ve değerlendirme gibi çeşitli gereksinimlerinin ortaya çıkmasını beraberinde getirmektedir (Ayrancı ve Mete, 2017; Şenol, 2011; Yıldız, 2018).

BİLSEM’lerin yaygınlaşması öğretim programı ihtiyacını doğurmuş, bu amaçla Türkçe dersi için “Türkçe Dersi Çerçeve Programı” ve “Türkçe Etkinlik Kitabı” oluşturulmuştur (Alevli, 2019, s. 15). Çerçeve programda, “Destek Eğitimi” ve “Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme” programları için çeşitli kazanımlar belirlenmiştir (MEB, 2018). Türkçe Dersi Etkinlik Kitabı, çerçeve programla beraber yayımlanmıştır. Bu belgede, BİLSEM Türkçe derslerinde kullanılabilecek örnek etkinlikler yer almaktadır. BİLSEM’lerde, eğitim kademeleri ya da sınıf düzeyi değil, eğitim programlarından bahsedilebilir. Bu programlar; uyum programı, destek eğitimi programı, bireysel yetenekleri fark ettirme programı (BYF), özel yetenekleri geliştirme programı (ÖYG) ve proje üretimi ve yönetimi programıdır (MEB, 2018).

² Metnin devamında MEB kısaltması ile karşılanmaktadır.

Şekil 1 Bilim ve sanat merkezlerinde sınıf düzeyleri

Uyum programında BİLSEM'e kaydı yeni yapılan genel zihinsel yetenek, müzik ve görsel sanatlar yetenek alanı olmak bu üç alandaki öğrencilerin yeni ortama uyumunu sağlamak amacıyla kurumu, eğitim programlarını, öğretmen ve öğrencileri tanıtmak amaçlanmaktadır (MEB, 2018).

Destek eğitimi programında, daha önceki aşama olarak uyum programını tamamlayan genel yetenek (Zihinsel yetenek) alanında tanımlanan öğrencilere kazandırılması gereken temel beceriler yer almaktadır. Destek eğitimi programında iletişim becerileri geliştirme, iş birliği yapma becerileri geliştirme, öğrenmeyi öğrenme, problem çözme becerileri geliştirme, bilimsel araştırma yapabilme, girişimcilik anlayışı kazanma, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerisi, teknoloji ve medya okuryazarlığı ve sosyal sorumluluk bilinci geliştirme gibi alanlarda eğitim faaliyetleri yürütülmektedir (MEB, 2018).

Bireysel yetenekleri fark ettirme (BYF) programına ise destek eğitim programını tamamlandıktan sonra geçilmektedir. Bu programda bireysel yeteneklerin fark edilmesi amaçlanmaktadır. Programın bu amacıyla ilgili olarak, öğrenciler tüm alanları tanıması adına tüm dersleri en az bir kere almaları esastır. Dolayısıyla, dönemler 8 haftalık bir süreye denk gelir. Her dönemde gruplar farklı bir disiplinde eğitim alarak bireysel yeteneklerini fark etmelidirler (MEB, 2018).

Özel yetenekleri geliştirme (ÖYG) programı, müzik ve görsel sanatlar alanlarında uyum programını; genel yetenek alanında ise bireysel yetenekleri fark ettirme programını tamamlayan öğrencilerin geçtiği bir sonraki aşamadır. Bu programda dönem sonlarında, ders öğretmenleri tarafından tanılama işlemleri yapılmaktadır. Bu tanılamalar kılavuzluğunda, özel yetenekleri geliştirme programına geçiş yapılır. Bu aşamada öğrenciler, kendi istekleri ve ders öğretmen/danışmanlarının tanılamaları temelinde derslere devam ederler. Özel yetenekleri fark ettirme programı, bireysel yetenekleri fark ettirme programı gibi 2 yıl sürmektedir (MEB, 2018).

Proje üretimi ve yönetimi programı aşamasına gelen öğrenci BİLSEM'den mezun olana kadar bu programda devam etmektedir. Özel yetenekleri geliştirme programını tamamlayan öğrenciler ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda belli bir alanda grup çalışması veya bireysel çalışmalar yürütür. Öğrencilerin bu süreçte her yıl en az bir proje hazırlaması gerekmektedir. Her türlü üretimin, bilimsel çalışma ve sanat etkinliklerinin projelendirilmesi esastır. Öğrenciler ve danışman öğretmenleri yılda iki kez proje raporu sunmak durumundadırlar (MEB, 2018).

Türkçe öğretmenleri/danışmanları, BİLSEM'de eğitime devam eden tüm öğrencilerle proje çalışması yürütebilmektedir. Fakat özel yetenekleri fark ettirme programı ve proje üretimi ve yönetimi programlarında ders görevi alamamakta, uyum programı, destek eğitimi programı ve bireysel yetenekleri fark ettirme programı öğrencilerinin Türkçe derslerinde görev alabilmektedirler. 2020 yılında MEB yeni Türkçe programı hazırlanmıştır. Kazanımların yazımında Bloom Taksonomisi'nden, yaratıcı problem çözme becerilerinden, ÜYEP³ Öğretim Programı becerileri ve kazanımlarından, duygusal zekâdan, araştırma becerilerinden, eleştirel düşünme becerilerinden, bilgi işlemsel düşünme becerilerinden ve öz düzenleme becerilerinden yararlanılmıştır. Ayrıca genel öğretim programı temel alınarak zenginleştirme ve hızlandırma stratejileri kullanılmıştır. Programında yer alan kazanımlar aşamalı ve sarmal yapılandırılmış, öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerine katkı sağlayacak şekilde düzenlenmiştir (MEB, 2021a). Program (MEB, 2021a), "Bilsem Öğretim Programlarının Amaçları",

³ Üstün Yetenekleri Eğitim Programları (ÜYEP), Anadolu Üniversitesi ve TÜBİTAK'ın destekleriyle, Anadolu Üniversitesi Özel Zekâlıların Eğitimi Anabilim Dalı Başkanlığı bünyesinde 2007 yılından itibaren hayata geçirilmiştir. Daha sonra 2014 yılında bu program bir uygulama ve araştırma merkezinin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

“Bilsem Öğretim Programlarının Özellikleri”, “Öğretim Programlarının İçerik Boyutu”, “Öğretim Programlarının Eğitim Durumları Boyutu”, “Öğretim Programlarının Ürün Boyutu”, “Öğretim Programlarının Ölçme ve Değerlendirme Boyutu”, “Programın Uygulanmasında Dikkat Edilecek Hususlar”, “Destek Eğitim Programı Kazanımları ve Açıklamaları”, “Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme Programı Kazanımları ve Açıklamaları” bölümlerinden oluşmaktadır. Programda dinleme, konuşma, okuma ve yazma alanlarında destek eğitim programında 156, bireysel yetenekleri fark ettirme programında 31 olmak üzere toplamda 197 kazanım mevcuttur (MEB, 2021a). BTDÖP’de bulunan destek eğitimi programı kazanımları Tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1.

Destek Eğitimi Programı Kazanımları (MEB, 2021a)

Beceri Alanı	Öğrenme Alanı	Kazanım Sayısı
Okuma	Okuma yöntem ve teknikleri	5
	Okuduklarını anlamlandırma	8
	Okuduklarını inceleme	6
	Okuduklarını yapılandırma	10
	Etkili okuma alışkanlığı	7
Dinleme	Dinleme / İzleme yöntem ve teknikleri	5
	Dinlediklerini /İzlediklerini anlamlandırma	7
	Dinlediklerini /İzlediklerini inceleme	7
	Dinledikleri/İzlediklerini yapılandırma	9
	Etkili dinleme/İzleme alışkanlığı	7
Konuşma	Diksiyon (Etkili ve güzel konuşma)	8
	Beden dili	8
	Hazırlıksız konuşma	9
	Hazırlıklı konuşma	17
Yazma	Öyküleyici metinler	17
	Bilgilendirici metinler	17
	Şiir	8
Toplam		155

36 kazanım okuma, 35 kazanım dinleme, 42 kazanım konuşma, 42 kazanım yazma alanlarında olmak toplamda toplamda 155 kazanım destek eğitimi programı ile ilgilidir.

BTDÖP’de bulunan bireysel yetenekleri fark ettirme programı kazanımları Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2.

Bireysel Yetenekleri Fark ettirme Programı Kazanımları (MEB, 2021a)

Beceri Alanı	Öğrenme Alanı	Kazanım Sayısı
Dinleme	Dinleme /İzleme Yöntem ve Teknikleri	1
	Dinledikleri/İzlediklerini Anlama	7
Konuşma	Konuşma Yöntem ve Teknikleri	4
	Hazırlıklı Konuşma	4
	Hazırlıksız Konuşma	3
Okuma	Okuma Yöntem ve Teknikleri	1
	Söz Varlığı	1
	Anlama	6
Yazma	Yazma Yöntem ve Teknikleri	4
	Metin Türleri	1
Tema Kazanımları		25
Toplam		57

8 kazanım dinleme, 11 kazanım konuşma, 7 kazanım okuma, 5 kazanım da yazma alanıyla ilgilidir. 25 kazanım da belirli temalara ilişkindir. Toplamda 57 bireysel yetenekleri fark ettirme programı ile ilgilidir.

Amaç

Bu öğrencilerin eğitim sürecinin kılavuzu niteliğindeki öğretim programlarının da bu açıdan önemi ortaya çıkmaktadır. Toplumsal gelişmelerde öncü roller ve liderlik becerileri ile öne çıkacağı tahmin edilebilecek olan bu özel yetenekli bireylerin, dil ve iletişim becerileri, dolayısıyla Türkçe eğitimi ve Türkçe dersi öğretim programı önem arz etmektedir. Yapılan alan yazın taramasında Türkçe öğretim programının 21. yüzyıl becerileri açısından ele alındığı çalışmalara karşın (Bal, 2018; Kurudayıoğlu ve Soysal, 2018), 21. yüzyıl becerilerinin Bilim ve Sanat Merkezleri Türkçe Dersi Öğretim Programı açısından incelenmediği, bunun da ötesinde, Bilim ve Sanat Merkezleri Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın herhangi bir bilimsel çalışmaya konu olmadığı tespit edilmiştir. Bu çalışmanın amacı, Bilim ve Sanat Merkezleri Türkçe Dersi Programı'nın (2020) araştırmacı tarafından öne sürülen *Özel Yeteneklilerin Türkçe Eğitiminde Öğrenci Yetkinlikleri Çerçevesi* temelinde değerlendirilmesidir. Daha ayrıntılı sonuçlara ulaşmak adına çalışma kapsamında alt problemleri belirlenmiştir.

1. Bilim ve Sanat Merkezleri Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın (MEB, 2021a) destek eğitimi programı kazanımlarının, özel yeteneklilerin Türkçe eğitiminde öğrenci yetkinliklerini karşılama durumu nedir?

2. Bilim ve Sanat Merkezleri Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın (MEB, 2021a) bireysel yetenekleri fark ettirme programı kazanımlarının, özel yeteneklilerin Türkçe eğitiminde öğrenci yetkinliklerini karşılama durumu nedir?

Bu çalışmanın Bilim ve Sanat Merkezleri Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın (MEB, 2021a) geliştirilmesine ve Türkçe eğitim faaliyetlerinin de daha verimli hâle getirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Türkiye'de ve Dünyada Öğrenci Yetkinlikleri Açısından Özel Yetenekli Öğrencilerin Türkçe Eğitiminde Yetkinlik Çerçevesi Önerisi

Bir öğretim programı geliştirilirken çeşitli etmenlerden etkilenilmesi olağandır. Türkçe dersi öğretim programlarında da aynı durum geçerli olacaktır. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) (TDÖP), programın hazırlanmasında temel alınan çerçevenin Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ) olduğu belirtilmiştir (MEB, 2019a, s. 4). Bu programdan bir yıl sonra yayınlanan Bilim ve Sanat merkezleri Türkçe Dersi Öğretim Programı (2020) (BTDÖP), bundan farklı olarak özel yetenekli öğrencilere yönelik olarak hazırlanmıştır. TDÖP'nin kazanımlarını zenginleştirmek yoluyla, TDÖP'den yararlandığı BTDÖP'de ifade edilmiştir (MEB, 2021a). 2019 yılında hemen hemen tüm disiplinlerde yeni programlar hazırlanmıştır. MEB'in son güncellenen bu öğretim programları, 10. Kalkınma Planı temel alınarak hazırlanmıştır (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019). Bunun göstergesi olarak 10. Kalkınma Planı'nda Ulusal Yeterlilik Çerçevesi oluşturulması ve eğitim ve öğretim programlarının ulusal meslek standartlarına göre güncellenerek, önceki öğrenmelerin tanınması hedeflenmektedir. Ayrıca öğrenci hareketliliklerinin sağlanması süreç sonunda diploma ve sertifikasyon sisteminin ortaya çıkması beklenmektedir (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2013). Dolayısıyla TDÖP ve BTDÖP'nin geliştirilmesi süreciyle TYÇ ve 10. Kalkınma Planı'nın doğrudan ilişkili olduğu söylenebilir. Türkiye'de 1963 yılından başlamak üzere 2020 itibarıyla 11 adet kalkınma planı hazırlanmıştır. 11. Kalkınma Planı ise 2019-2023 dönemini kapsamaktadır (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019). Bu planda Türkçe ve Matematik derslerinin önemi birçok kez tekrarlanmıştır. Bununla ilgili olarak bu derslerin programlarının değiştirileceği de ifade edilmiştir. Güncel Türkçe dersi programlarının bu son kalkınma planı dâhilinde oluşturulmadığı ortadadır. Buna karşın yeni Türkçe öğretim programları hazırlanıp hazırlanmayacağı netlik kazanmamıştır. 11. Kalkınma planında özel yeteneklilerin eğitimiyle ilgili de hedefler bulunmaktadır. TYÇ ise 2015 yılında Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde kurulan Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından geliştirilmiştir (Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2015). TYÇ; *Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi* ile uyum sağlayacak şekilde hazırlanmıştır ve ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim ve mesleki eğitimde kazanılacak tüm yeterlilik esaslarını gösteren ulusal yeterlilikler çerçevesi niteliğindedir (Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2016). Bu çerçevede yer alan her seviye, söz konusu seviyenin kazanımlarına göre tanımlanmıştır. TYÇ kapsamında yeterlilik tanımı; bireyin yeterlilik çerçevesindeki seviyesine göre öğrenim gördüğü kurumdan aldığı resmî niteliği olan diploma, sertifika, ustalık belgesi, kalfalık belgesi ve diğer mesleki yeterlilik belgelerini kapsamaktadır (Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2015; Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2016). TYÇ'de belirlenen anahtar beceriler Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3.

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Becerileri (Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2015)

Ana dilde iletişim	Yabancı dillerde iletişim	Matematiksel yetkinlik	Dijital yetkinlik
Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler	Öğrenmeyi öğrenme	Kültürel farkındalık ve ifade yeteneği	İnisiyatif alma ve girişimcilik

Bu tablodaki anahtar becerilerden; ana dilde iletişim, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, kendini doğru ifade edebilme yeteneği doğrudan BİLSEM’lerde yürütülen Türkçe dersi ile ilişkilendirilebilir.

10. Kalkınma Planı⁴ ve TYÇ dışında BTDÖP’nin geliştirilme sürecine dolaylı etkileri olabilecek, çeşitli yaklaşımlar, faaliyetler veya çerçeveler de bulunmaktadır. Bunlar; MEB Stratejik Planı, Hayat Boyu Öğrenme Stratejisi Belgesi, Millî Eğitim Kalite Çerçevesi, Millî Eğitim Şuraları kararları, TIMMS ve PISA sınavları, 21. yüzyıl becerilerine yönelik çerçevelerdir (Aksoy ve Taşkın, 2019).

MEB ilk stratejik planı 2010-2014 yıllarını, ikincisi 2015-2019 yıllarını, üçüncüsü 2019-2023 yıllarını kapsayacak şekilde planlamıştır. Son MEB Stratejik Planı; eğitim ve öğretime erişimin kolaylaşması, eğitim ve öğretimde kalite ve kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi konularında MEB’in güçlü ve zayıf taraflarını, fırsatlarını ve tehditlerini belirleyen bir SWOT⁵ analizi mahiyetindedir. Bu planda yeniliğe açık olan öğretmenler, bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitim ve öğretimde etkin kullanılması, eğitim ve öğretimde güçlü taraflar olarak sıralanmaktadır (Aksoy ve Taşkın, 2019; MEB, Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2019).

Bir başka önemli belge olarak Türkiye Hayat Boyu Öğretme (HBO) Stratejisi ve Eylem Planı gösterilebilir. Bu belge hedef olarak 2014-2018 yıllarını kapsamaktadır. Bu planda Türkiye’nin eğitim politikalarında HBO esas alınarak toplumda bir nevi HBO kültürünün oluşması planlanmaktadır. Bu belgede hedef kitle 25-64 yaş arasındaki insanlardır. Bu kitlenin öğrenme etkinliklerine katılım seviyelerinin artırılması temel hedef olarak ortaya çıkmaktadır (MEB, 2014a).

Millî Eğitim Kalite Çerçevesi, 2018 yılında yürürlüğe giren öğretim programlarının değiştirilme gerekçelerinden biri olmuştur. Bu çerçeve belgesi; eğitimde kalite standartlarının belirginleştirilmesi, eğitim-öğretim sisteminin uluslararası standartlara yükseltilmesi, eğitim öğretim hizmetlerindeki işleyişi şeffaflaştırarak hesap verebilirliğinin artırılması, eğitim ve öğretim sisteminin güçlü ve zayıf yanlarının belirlenmesi gibi amaçlardan hareket etmektedir (MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2014a).

Eğitim politikasını yönlendiren bir başka etken olarak Türkiye’de şimdiye kadar 19 Millî Eğitim Şurası yapılmıştır. Millî Eğitim Şuralarının genel amacı ülkenin yürüttüğü eğitim politikalarıyla ilgili tavsiye kararları almaktır (Aksoy ve Taşkın, 2019).

Dünyada küreselleşmenin getirdiği birçok sonuçtan biri de uluslararası değerlendirme kuruluşlarıdır. Bunun eğitim boyutunda, öğrencilerin ve eğitim ortamlarının yeterliliklerini ölçmeye çalışan TIMMS öğrencilerin fen ve matematik alanlarındaki bilgi ve beceri boyutlarındaki başarılarının değerlendirilmesi ve öğrencilerin başarılarını etkileyen faktörlerin belirlenmesini amaçlayan, uluslararası bir sınavdır. Bu sınavın sonuçları genel bir değerlendirme yapmak adına önem arz etmektedir. Buna benzer başka bir sınav da kısaltılmış hâliyle PISA’dır. Öğrencilerin okuma becerilerini, fen okuryazarlığını, matematik okuryazarlığını, bireysel motivasyonlarını öğrenme biçimlerini inceleyen PISA Türkçe dersi açısından da önemli bir değerlendirme programıdır. PISA, Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Teşkilatı (OECD) tarafından 2000 yılından itibaren her üç yılda bir düzenlenmektedir. Bu sınavda 15 yaş ve üzeri yaştaki öğrencilere bilgisayar tabanlı açık uçlu, kapalı uçlu, çoktan seçmeli türde sorular yöneltilmektedir.

Türkiye, PISA araştırmalarına 2003 yılından itibaren katılmaktadır (Aksoy ve Taşkın, 2019). Ortaya çıkan sonuçların eğitim camiası ve kamuoyu tarafından memnuniyetsiz karşılandığı söylenebilir (BBC News, 2019; Doğruluk Payı, 2019; Hürriyet, 2019).

İçinde bulunduğumuz 21. yüzyıl, bireylerin bazı becerilere sahip olmasını gerektirmektedir. Bilimsel ilerlemeler, bilgi birikimi ve teknolojik gelişmelerin hiç olmadığı kadar hızlanması, bu gerekliliği yaratmaktadır. Eğitimle doğrudan ilişkili kurumlar ile kalifiye, çağa uygun yetişmiş birey ihtiyacı duyan bazı kurum ve kuruluşlar ya da özel sektör unsurları ortak çalışmalarla çağın şartlarını göz önünde bulundurarak bazı yetkinlik, beceri ve bilgi alanları belirlemişlerdir. Bunlar alan yazında 21. yüzyıl becerileri olarak adlandırılmaktadır.

Ortak çalışmalar arasında öne çıkanlar; Metiri Grup ve NCREL (Metiri Group and NCREL, 2003), Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (2005), Amerika Birleşik Devletleri’nde yirmi bir eyalette ve otuz üç kurumda

⁴ 11. Kalkınma Planı ile öğretim programının yayınlanması hemen hemen eş zamanlı olmuştur.

⁵ SWOT kelimesi hem kişiler hem de işletmeler için 4 ana kelimenin İngilizce karşılıklarının baş harflerinden oluşmaktadır. Bunlar; Strengths (güçlü yönler), Weaknesses (zayıf yönler), Opportunities (fırsatlar) ve Threats (tehditler) kelimeleridir.

uygulanan ve çok sayıda eğitmen ile iş dünyasından insanın katılımıyla desteklenen 21. Yüzyıl Ortaklığı (Strategic Initiatives, P21) gösterilebilir (Dede, 2010; Voogt ve Roblin, 2012; Bialik ve Fadel, 2015). Bunlar arasında 21. Yüzyıl Ortaklığı, diğerlerinden daha çok kabul görmektedir (Dede, 2010). Bu çerçevenin ortaya çıkmasında devasa bütçeleri olan çok uluslu şirketlerin katkısı olmuştur. Görünüşe göre bu şirketler eğitim kurumlarından beklentilerine uygun öğrenciler yetiştirmesini beklemektedirler.

Bahsi geçen, 21. Yüzyıl Ortaklığı, 21. yüzyıl becerilerini betimlemeye yönelik bir çerçeve ortaya koymaktadır.

Tablo 4.

21. Yüzyıl Becerileri (Metiri Group ve NCREL, (2003)

21. Yüzyıl Temaları		
Küresel farkındalık	Sivil okuryazarlık	Sağlık okuryazarlığı
Finansal, ekonomik, işletme ve girişimcilik okuryazarlığı	Çevre okuryazarlığı	
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri		
Bilgi, medya ve bilişim teknolojileri okuryazarlığı		
Yaşam ve Meslek Becerileri		
Esneklik ve uyum kabiliyeti	Girişimcilik ve öz yönlendirme	Sosyal ve kültürlerarası beceriler
Verimlilik ve hesap verebilirlik	Liderlik ve sorumluluk	
Öğrenme ve Yenilik Becerileri		
Eleştirel düşünme ve problem çözme	İletişim	İş birliği
Yaratıcılık		

Sonuç olarak BTDÖP'nin öğrenci yetkinlikleri açısından ele alınması adına, özel yeteneklilerin Türkçe eğitiminde yetkinlikler çerçevesi oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu çerçevenin belirlenmesi için Kalkınma planları, TYÇ, Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi, MEB Stratejik Planı, Hayat Boyu Öğrenme Stratejisi Belgesi, Millî Eğitim Kalite Çerçevesi (2014a), Millî Eğitim Şura Kararları, TIMMS ve PISA ile 21. yüzyıl becerileri ile ilgili alan yazın taranmıştır. Bunun sonucunda, özel yeteneklilerin Türkçe eğitiminde yetkinlikler çerçevesi önerisi ortaya çıkmıştır.

Özel Yeteneklilerin Türkçe Eğitiminde Yetkinlikler Çerçevesi Önerisi

Türkiye'de üstün yetenekli öğrenci tanılama sürecinde en geç 3. sınıfa kadar tarama sürecinden sonra özel yetenekli olduğu tespit edilen öğrenciler BİLSEM'lerde eğitime başlamaktadırlar. Bu tanı öğrencilerin özel eğitim ihtiyaçları olduğunu da göstermektedir.

BİLSEM öğrencilerinin sahip olması gereken yetkinlikler önce genel olarak, sonra da Türkçe dersinin amaçları temelinde, alan yazın göz önünde bulundurulmak suretiyle belirlenmiştir. Alan yazın taraması sonucu yetkinlik çerçevesi belirlemede baz alınan belgeler: Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ), MEB Stratejik Planı, Hayat Boyu Öğrenme Stratejisi Belgesi, Millî Eğitim Kalite Çerçevesi, Metiri Grup ve NCREL'in belirlediği 21. Yüzyıl Becerileri, Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü'nün belirlediği 21. Yüzyıl Becerileri (2005), 21. Yüzyıl Ortaklığı hareketinin belirlediği 21. Yüzyıl Becerileri'dir.

Tablo 5.

Bir Öneri Olarak Özel Yeteneklilerin Türkçe Eğitiminde Yetkinlikler Çerçevesi

Medya Okuryazarlığı Edinme	Dijital Yazma ve İçerik Üretme	İş Birliği Yapma
Eleştirel Düşünme	Analitik Düşünme	Yaratıcı Düşünme
Liderlik ve Sorumluluk	Sosyal ve İletişimsel Becerileri Kullanma	Öz Değerlendirme
Etkin Dinleme	Yaratıcı Yazma	Okuduğunu Anlama
Etkili Konuşma	Verilere Erişme ve Verileri Analiz Etme	Merak ve Hayal Etme

Tablo 5'e göre özel yeteneklilerin Türkçe eğitiminde hedeflenen 15 yetkinlik görülmektedir. Bu çerçeve, BTDÖP'nin değerlendirilmesinde temel olarak alınabilir.

YÖNTEM

Çalışmanın yöntemi kapsamında, araştırma modeli, veri toplama süreci ve verilerin analizi hakkında bilgiler verilmiştir.

Araştırma Modeli

Araştırma sürecinde durum çalışmasına uygun araştırma adımları gerçekleştirilmiştir. Zira durum çalışmalarının bir olguyu daha derinlemesine ele alma, onu etkileyen öğeleri ortaya çıkarma yaklaşımı ile bu çalışmanın BTDÖP kazanımlarının güncel öğrenci yetkinlikleri açısından sorgulanması amacı örtüşmektedir (Büyüköztürk, vd., 2020, s. 268-270; Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 73-74). Dolayısıyla bu çalışmada durum çalışması deseni kullanılmıştır.

Öğretim programını değerlendirmenin çeşitli yolları vardır. Bunlar maddeler hâlinde özetlenebilir.

1. Programın yapısına, öğelerine, öğeler arası ilişkilerine kuramsal açıdan bakmak.
2. Girdi, işlem, çıktı ve dönütlere bakmak.
3. Konu alanı ya da toplumsal ihtiyaçlar açısından programı ele almak.
4. Tüm öğeleri birlikte ele alıp fayda ve maliyet analizi yapmak (Sönmez ve Alacapınar, 2015).

Bu çalışmada, daha çok birinci maddeye benzer şekilde; BTDÖP'nin Türkiye'de ve dünyada ortaya çıkan 21. yüzyıl becerileri ve yetkinlikleri açısından ele alınması adına, alan yazın taraması gerçekleştirilmiştir. Odak noktası, dünyada öğrenci/birey yeterlilikleri için öne çıkan güncel kavramlar ve Türkiye'de eğitimle ilgili kurumlarca belirginleştirilen eğitim vizyonları olmuştur. Belirlenen yetkinlikler, özel yeteneklilerin özel ihtiyaçları ve Türkçe dersinin amaçları açısından yeniden gözden geçirilmiştir. Son olarak özel yeteneklilerin Türkçe eğitiminde öğrenci yetkinlikleri ortaya konulmuştur. Bu çerçeve ile BTDÖP kazanımları karşılaştırılmış ve çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır. Programın bu şekilde ele alınması, programın yapısına, öğelerine, öğeler arası ilişkilerine kuramsal açıdan bakmak şeklinde ifade edilen değerlendirme yaklaşımına denk gelmektedir.

Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecinde, BTDÖP ile Türkiye'de ve dünyada eğitim alanında öğrenci yetkinliklerini konu alan çeşitli dokümanlar incelenmiştir. Bu dokümanlar kavramsal çerçevede ayrıntıları verilen 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkili uluslararası çerçeveler ile MEB ve dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin eğitim anlayışına yön veren belgelerdir. Araştırılması hedeflenen olgu hakkında yazılı bilgiler içeren dokümanların incelenmesi dolayısıyla veri toplama sürecinde doküman incelemesi yöntemi kullanıldığı söylenebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 189).

Verilerin Analizi

Bu çalışmada ilgili dokümanlar incelenmiş ve elde edilen verileri açıklayabilecek çeşitli kavramlar ve ilişkilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu aşamada incelenen dokümanlar üzerinde betimsel analiz gerçekleştirilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Ortaya çıkan kavramlar özel yeteneklilerin Türkçe eğitimi ile ilgili 21. yüzyılda öğrenci yetkinlikleridir. Bu kavramların ortaya çıkarılması ve BTDÖP kazanımları ilişkilerine ulaşılması dolayısıyla çalışmada içerik analizi kullanıldığı söylenebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 242-243).

BTDÖP kazanımlarını *Özel Yeteneklilerin Türkçe Eğitiminde Öğrenci Yetkinlikleri'ne* (ÜYTY) göre içerik analizi yapılırken kodlama aşamasında, hangi yetkinliğin hangi kazanıma denk düştüğüne bakılmıştır. Kodlama işlemi hatalardan arındırmak için kodlama araştırmacının ardından bir de üstün yeteneklilerin eğitimi alanı uzmanı tarafından yapılmış ve sonuçlar karşılaştırmıştır. Bu karşılaştırma, güvenilirlik katsayısı hesaplanması yoluyla yapılmıştır. Bu hesaplama bir formül üzerinden yapılmaktadır (Baltacı, 2017).

Güvenirlik katsayısı = Üzerinde görüş birliği sağlanan terim sayısı / (Üzerinde görüş birliği sağlanan terim sayısı + Üzerinde görüş birliği bulunmayan terim sayısı) X 100

Kodlayıcılar arası görüş birliğinin en az %80 olması gerekmektedir (Baltacı, 2017). Bu çalışmadaki kodlayıcılar arası görüş birliği oranı %91 gibi yeterli bir oranda çıkmıştır.

Sosyal bilimlerin doğası gereği birçok bakımdan mutlak mutabakatlar sağlanması mümkün olmamaktadır. Dolayısıyla yukarıda paylaşılan kodlayıcılar arası görüş birliğine dair durumla birlikte, araştırmacılar tarafından hangi kazanımın hangi yetkinlikle ilişkilendirildiğini ortaya koymak da önem arz etmektedir. Tablo 6'da sunulan veriler çalışma bağlamında kazanım ve yetkinlikler arasında kurulan ilişkiye dair genel bir bakış açısı sunmaktadır.

Tablo 6.*Kazanımlarının Yetkinliklerine Göre Kodlanması İşlemi Örnekleri*

Yetkinlik	Kazanım
Medya Okuryazarlığı Edinme	Görsel okuma yaparak çıkarımlarda bulunur. İlgi alanına yönelik görsel-ışitsel medya yayınlarını takip eder.
Eleştirel Düşünme	Uyguladığı okuma yöntem ve tekniğinin verimliliğini sorgular.
Liderlik ve Sorumluluk	Liderlik ile etkili ve güzel konuşma arasındaki bağlantıyı keşfeder.
Etkin Dinleme	Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini uygular.
Etkili Konuşma ve Sunum Yapma	Konuşmalarını; tonlama, vurgu ve duraklara dikkat ederek yapılandırır. Konuşma/sunumu beden dilini etkin kullanarak sunar.
Dijital Yazma ve İçerik Üretme	Bu yetkinliğe uygun kazanım yoktur.
Analitik Düşünme	Okuduklarının bileşenlerini ayırt eder.
Sosyal ve İletişimsel Becerileri Kullanma	Konuşma/sunumu nezaket kuralları çerçevesinde sunar.
Yaratıcı Yazma	Görsellerden hareketle özgün öyküleyici metinler yazar.
Verilere Erişme ve Verileri Analiz Etme	Bilgiye ulaşmak için dinleme/izleme kaynaklarını etkili şekilde kullanır.
İş Birliği Yapma	Yazdıklarını grupla dramatize eder.
Yaratıcı Düşünme	Özgün bir hazırlıksız konuşma yapar.
Öz Değerlendirme	Sunumuyla ilgili öz eleştiri yapar.
Okuduğunu Anlama	Okudukları ile ilgili çıkarımlar yapar.
Merak ve Hayal Etme	Okuduklarının öncesi veya sonrasına dair tahminlerde bulunur.
Esnek Düşünme	Farklı fikirlere saygı duyar.

BTDÖP kazanımlarının ÜTY yetkinliklerine cevap verme durumu, veri seti üzerinde yapılan kodlamalarla anlaşılmasına çalışılmıştır. Bu işlemle ilgili örnekler Tablo 5'te görülmektedir.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Bu çalışma etik kurul iznine gerekli olmayan makaleler kategorisinde yer almaktadır.

BULGULAR ve YORUM

Çalışma bulguları destek eğitimi programı ve bireysel yetenekleri fark ettirme programı kazanımları olmak üzere iki boyutta incelenebilir.

Destek Eğitim Programı Kazanımlarının Özel Yeteneklilerin Türkçe Eğitiminde Öğrenci Yetkinlikleri Açısından Durumu

Tablo 7'de destek eğitimi programı kazanımlarının ÜTY'yi karşılama durumu görülmektedir.

Tablo 7.*Destek Eğitim Programı Kazanımlarının ÜTY Açısından Durumu*

Yetkinlik	Beceri/Kazanım Alanı				N
	Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma	
Medya Okuryazarlığı Edinme	3	3	-	-	6
Eleştirel Düşünme	2	2	1	-	5
Liderlik ve Sorumluluk	-	-	2	2	4
Etkin Dinleme	1	-	-	-	1
Etkili Konuşma ve Sunum Yapma	2	2	17	-	21
Dijital Yazma ve İçerik Üretme	-	-	-	-	0
Analitik Düşünme	2	1	1	3	6
Sosyal ve İletişimsel Becerileri Kullanma	3	1	2	2	8
Yaratıcı Yazma	-	-	-	4	4
Verilere Erişme ve Verileri Analiz Etme	2	1	3	-	6
İş Birliği Yapma	-	-	1	-	1
Yaratıcı Düşünme	-	1	-	3	4
Öz Değerlendirme	1	1	2	5	9
Okuduğunu Anlama	-	4	-	-	4
Merak ve Hayal Etme	1	1	-	-	2
Esnek Düşünme	3	1	-	-	4
Toplam					85

Destek eğitimi programı ile ilgili BTDÖP’de 157 kazanım bulunmaktadır (Bkz. Tablo 1). Buna karşın programda ÜYTY ile ilgili 85 kazanım tespit edilmiştir. Buna göre %54 oranında; BTDÖP destek eğitimi programı kazanımları, ÜYTY yetkinliklerini karşılamaktadır. Etkili konuşma ve sunum yapma yetkinliği ile ilgili doğal olarak çoğunluğu konuşma alanında olmak üzere 21 kazanım bulunmaktadır.

Diğer yetkinlikler 1-9 arasında değişirken bu yetkinlikle ilgili nispeten çok sayıda kazanım bulunmaktadır. Dijital yazma ve içerik üretme yetkinliği ile ilgili hiçbir kazanım tespit edilmiştir. Dijitalleşme süreci ve uzaktan eğitim uygulamalarının yaygınlaşması medya okuryazarlığı ve dijital yazma ve içerik üretme yetkinliklerini öne çıkarmaktadır. Buna karşın dijital yazma ve içerik üretme yetkinliğine hitap eden herhangi bir kazanım olmaması program adına bir eksikliği ortaya çıkarmaktadır.

Diğer yetkinliklere yönelik destek eğitimi programı kazanımları, programda yer bulmuştur. Yetkinliklerin çoğunun ilgili kazanımlara yansması program açısından olumlu bir durum olarak ortaya çıkmaktadır.

Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme Programı Kazanımlarının Özel Yeteneklilerin Türkçe Eğitiminde Öğrenci Yetkinlikleri Açısından Durumu

Öğrenme alanları ve ilgili kazanımların yetkinlikleri karşılama durumuna bakılması ile ortaya çıkan Tablo 8’de bireysel yetenekleri fark ettirme programı kazanımlarının ÜYTY’yi karşılama durumu görülmektedir.

Tablo 8.

Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme Programı Kazanımlarının ÜYTY Açısından Durumu

Yetkinlik	Beceri/Kazanım Alanı				Tema Kazanımları	N
	Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma		
Medya Okuryazarlığı Edinme	1	1	-	-	-	2
Eleştirel Düşünme	-	-	1	-	1	2
Liderlik ve Sorumluluk	-	-	-	-	-	0
Etkin Dinleme	2	-	-	-	-	2
Etkili Konuşma ve Sunum Yapma	1	-	6	1	1	9
Dijital Yazma ve İçerik Üretme	-	-	-	-	-	0
Analitik Düşünme	-	-	1	-	5	6
Sosyal ve İletişimsel Becerileri Kullanma	-	-	-	-	2	2
Yaratıcı Yazma	-	-	-	1	-	1
Verilere Erişme ve Verileri Analiz Etme	-	-	-	-	6	6
İş Birliği Yapma	-	-	-	-	1	1
Yaratıcı Düşünme	-	-	-	1	2	3
Öz Değerlendirme	-	-	-	1	1	2
Okuduğunu Anlama	-	3	-	-	-	3
Merak ve Hayal Etme	1	-	-	-	1	2
Esnek Düşünme	1	1	-	1	1	4
Toplam						45

Bireysel yetenekleri fark ettirme programı ile ilgili olarak BTDÖP’de 57 kazanım bulunmaktadır (Bk. Tablo 2). BTDÖP’nin bireysel yetenekleri fark ettirme programı boyutunda ÜYTY’de belirlenen yetkinliklere cevap veren kazanım sayısı 45 olarak tespit edilmiştir. Bu duruma oransal olarak bakılırsa %78 gibi yüksek bir oranda kazanımlarla yetkinliklerin örtüştüğü görülebilir.

Liderlik ve sorumluluk ile dijital yazma ve içerik üretme dışında kalan yetkinliklerin 1-9 arasında değişen sayılarda kazanımlara yansıdığı görülmektedir. Liderlik ve sorumluluk ile dijital yazma ve içerik üretme yetkinliklerine yönelik hiçbir kazanım tespit edilmemiştir.

Özellikle dijital yazma ve içerik üretme yetkinliğinin, destek eğitimi programı kazanımlarında da görülmemesi göz önünde bulundurulduğunda, yetkinliğin program tarafından göz ardı edildiği söylenebilir. Bunun dışında diğer yetkinliklerin kazanımlara yansması program açısından olumlu bir durumdur.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bilim ve sanat merkezlerinin Türkçe dersleri için kılavuz niteliğinde olan BTDÖP'nin kazanımlarını öğrencilerin sahip olması gereken bilgi ve beceriler açısından değerlendirmek amacıyla belirlenen yetkinlikler çerçevesi olarak ortaya konulan ÜYTY bu çalışmanın önerilerinden biri olarak değerlendirilebilir. Bu çerçevenin ortaya konulmasında Türkiye'de ve dünyada eğitim alanında ve kişisel gelişim anlamında önem kazanan bilgi ve beceriler göz önünde tutulmuştur.

BTDÖP kazanımları ÜYTY açısından incelendiğinde; destek eğitimi programı ile ilgili 157 kazanımdan 85'inin, bireysel yetenekleri fark ettirme programı ile ilgili 57 kazanımdan 45'inin yetkinlikler çerçevesine hitap ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Genel olarak 214 kazanımdan 120'sinin yeterlilikler çerçevesine cevap verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre BTDÖP kazanımları %54 oranında ÜYTY'ye uygunluk göstermektedir.

Öncelikle programın kazanımlarının tamamının önerilen yetkinliklerle örtüşeceği beklentisi ya da varsayımı içinde olmak doğru olmayacaktır. Bu noktada asıl önemli olan örtüşmeyen ve eksik olan noktalardır. Burada atıf yapılan eksiklik kazanımların yetkinliklerin geliştirilmesine yönelik olmaması bakımından eksiktir. Sonuçları destek eğitimi ve BYF olmak üzere iki açıdan ele almak; tartışma bölümünde çalışmanın sonuçlarını bütün olarak değerlendirip ilgili çalışmalarla kıyaslamak daha doğru olacaktır.

Destek eğitimi programı kazanımlarının çalışma bağlamında önerilen yetkinlikleri çoğunlukla karşıladığı görülmektedir. Bunun yanında dijital yazma ve içerik üretme, iş birliği yapma, merak ve hayal etme yetkinliklerine yönelik kazanımların olmadığı ya da çok yetersiz olduğu görülmektedir.

BTDÖP'de BYF programı kazanımlarının sayısı nispeten azdır. Destek eğitimine nispetle bu yorum yapılabilir ki hemen hemen destek eğitimi kazanımları BFY'nin iki katına denk gelmektedir. Bu açıdan yetkinliklerin BYF programı kazanımlarıyla daha az sayıda eşleşmesi de varsayılabilir. Fakat dağılımın homojen olması yani kazanımlar az sayıda da olsa yetkinliklerden herhangi birinin dışarıda bırakılmaması beklenecektir. Fakat liderlik ve sorumluluk ile dijital yazma ve içerik üretme yetkinlikleriyle ilişkili hiçbir kazanım olmaması; yaratıcı yazma ve iş birliği yapma yetkinlikleri ile ilgili yalnızca birer kazanıma yer verilmesi BYF kazanımları açısından ortaya çıkan eksikliklerdir.

Bu aşamada benzer amaçlar güden çalışmaların ulaştığı sonuçlara bakmak gereklidir. Kurudayıoğlu ve Soysal'ın (2018) Türkçe Dersi Öğretim Programı'nı (2018) 21. yüzyıl becerileri (P21) açısından inceledikleri çalışmaya göre öğretim programında 524 kazanım yer almaktadır. Bu kazanımlar P21 çerçevesinde yer alan üç ana başlığa ve altı başlıklarına bağlı olarak ayrı ayrı incelenmiştir. Buradaki ana başlıklar; yaşam ve kariyer becerileri, öğrenme becerisi ve yenilikçilik becerisi; liderlik ve sorumluluk bilgi, medya ve teknoloji okuryazarlıklarıdır. Alt başlıklarda; esneklik ve uyum yeteneği, girişimcilik ve özyönetim becerileri, sosyal ve kültürlerarası beceriler, verimlilik ve hesap verebilirlik, yaratıcılık, eleştirel düşünme becerileridir. Sonuçlara göre toplamı 524'e ulaşan kazanımlar arasında; yaşam ve kariyer becerileriyle ilgili 104 adet; öğrenme ve yenilikçilik becerileriyle ilgili 307 adet; bilgi, medya ve teknoloji okuryazarlığı ile ilgili 37 adet kazanıma yer verilmiş olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada, nihai olarak da kazanımlarının dağılımında 21. yüzyıl becerilerinin göz önünde bulundurulmadığı sonucuna ulaşılmıştır. İki çalışmanın sonuçları karşılaştırıldığında Türkçe Dersi Öğretim Programı kazanımları (2018) BTDÖP'ye kıyasla yenilikçilik ve girişimcilik yetkinlikleri açısından tatmin edici görünmekte; buna karşın medya okuryazarlığı ile etkili iletişim ve sunum becerileri yetkinliklerinde BTDÖP yeterli görünmektedir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın (2020), 21. yüzyıl becerileri açısından incelendiği bir başka araştırmada (Bal, 2018); 69 5. sınıf kazanımından 14 tanesinin 21. yüzyıl becerileriyle ilişkili olduğu; temel dil becerileri açısından ayrı ayrı kazanımlara bakıldığında okuma, yazma, dinleme boyutunda 21. yüzyıl becerilerine hizmet ettiği belirlenmiştir. Aynı araştırma Türkçe Dersi Öğretim Programına (2020) uygun olarak hazırlanmış bir 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nı da yine 21. yüzyıl becerilerine hitap edebilme özelliği açısından ele almıştır. Buna göre kitaptaki 40 metinden 21 tanesi 21. yüzyıl becerileriyle ilişkilidir. Kitapta bulunan 248 etkinlikten 68 tanesinin 21. yüzyıl becerilerine hizmet ettiği belirlenmiştir. 21. yüzyıl becerilerinin dağılımlarına kazanım, metin ve etkinlik boyutunda bakıldığında; öğrenme ve yenilenme becerileri ile bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin daha fazla yer aldığı, yaşam ve meslek becerilerine çok az sayıda yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Fakat araştırmaya göre bu programda, eleştirel düşünme ve problem çözme becerisine, bilgi okuryazarlığına ilişkin kazanım olmadığı yönündeki değerlendirme dikkat çekicidir (Bal, 2018). Bal'ın (2018) ulaştığı sonuçlarla bu çalışmanın sonuçları karşılaştırıldığında görülmektedir ki: Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın (2020) 21. yüzyıl becerilerine genel anlamda yeteri kadar karşılık verememesi gibi BTDÖP de aynı şekilde yeterli düzeyde ÜYTY bağlamında yeterli değildir. Türkçe Dersi Öğretim Programı genel olarak Türkçe derslerinin kılavuzu niteliğindedir. BİLSEM'ler için hazırlanan BTDÖP ise özel yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun olmak zorundadır. Özel yetenekli öğrenciler yaşitlarından daha hızlı gelişim göstermekte, BİLSEM'den önce devam ettikleri kendi okullarında tam olarak gideremedikleri eğitsel ihtiyaçlarını BİLSEM dersleri ile telafi etmek

durumundadır. Bal'ın (2018) belirlediği bilgi, medya ve teknoloji becerileri ile eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerindeki eksikliklere karşılık bu çalışmada dijital yazma ve içerik üretme yetkinliğine hitap eden kazanım olmadığı tespit edilmiştir. Bu beceri ya da yetkinlikler hemen hemen aynıdır.

Yukarıda ifade edildiği üzere destek eğitimi programı kazanımlarının dijital yazma ve içerik üretme, iş birliği yapma, merak ve hayal etme yetkinlikleriyle; BYF programı kazanımlarının herhangi birinin, liderlik ve sorumluluk ile dijital yazma ve içerik üretme yetkinlikleriyle ilişkili olmaması çağın eğitim ihtiyaçları ve bilim ve sanat merkezlerinin hedefleri açısından düşünüldüğünde ciddi bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. 2020 yılı Aralık ayı itibarıyla, Türkiye'de ve dünyada 2019 yılının sonunda ortaya çıkan covid-19 virüsü sebebiyle meydana gelen salgının eğitim faaliyetlerini kökten değiştirdiği görülmektedir. Eğitim faaliyetleri uzaktan eğitim yoluyla gerçekleştirilmekte dijital araçlar hem eğitimciler hem öğrenciler için kilit bir rol üstlenmektedir. Bu açıdan bakıldığında gelecekte de bu beceri ve yetkinliklerin öneminin katlanarak artacağı, öğretim programlarının bunu göz önüne alarak geliştirilmek durumunda oldukları aşikârdır. Dolayısıyla dijital yazma ve içerik üretme konularının öğretim programlarında karşılık bulması gerekmektedir. Merak ve hayret bilimsel süreçlerin temelinde yer almaktadır. Bilim ve sanat merkezlerinin hedefleri doğrultusunda öneri olarak ortaya konmuş yetkinliklerden biri de merak ve hayal etme idi. Fakat BTDÖP'nin bu yetkinliğe cevap veremediği sonucuna ulaşıldı. Bu kurumların hedefleri arasında ülkeyi bilimsel ve teknolojik anlamda ileriye taşıyacak bireylerin erken yaşlarda tespiti ve özel eğitimi söz konusu ise iş birliği yapma, liderlik etme ve sorumluluk alma yetkinliklerinin de son derece önemli olduğu söylenebilir. BTDÖP'nin bu yetkinliklere de cevap vermediği görülmektedir. İlerleyen süreçte program geliştirme çalışmalarında bu yetkinliklerin de göz önünde bulundurulması; şu ana kadar mevcut olmasa da muhtemel ders kitaplarının içeriklerinin oluşturulması aşamasında da bu hususların göz önünde tutulması önerilmektedir.

BTDÖP'nin paydaş beklentileri açısından da ele alınması gerekmektedir. Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrenciler, onların velileri ve öğretmenleri bu anlamda paydaşlar olarak değerlendirilebilir. Yapılan çalışmalar, velilerin öğrencinin kişisel gelişimine özellikle planlı olma alışkanlığı kazanmasına önem verdiklerini göstermektedir. Bunun yanında veliler ve öğretmenler öğrencinin çözümleyici (analitik) düşünme yeteneğine sahip olması gerektiğini düşünmektedirler (Ünsal ve ark., 2019; Köksal ve ark., 2017).

BTDÖP kazanımlarının destek eğitimi programı ile ilgili kazanımlarının hemen hemen yarısı, bireysel yetenekleri fark ettirme programı ile ilgili kazanımlarının büyük çoğunluğu ÜYTY'ye uygundur. Genel planda %54 oranında ÜYTY'ye uygunluk görülmektedir. Buna göre program geliştirme sürecinde dikkat edilmesi gereken hususlar olduğu yönünde değerlendirmesinde bulunulabilir.

BTDÖP'nin güncel çağdaş eğitim yaklaşımında öne çıkan yetkinlikler, beceriler ve bilgi alanlarına cevap verme anlamında yeniden gözden geçirilmesi önerilmektedir. Gelecekte program geliştirme sürecinde 21. yüzyıl becerileri çerçeveleri, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi, Millî Eğitim Kalite Çerçevesi vb. belgelerle güncel öneriler doğrultusunda bir belirtke tablosu hazırlanmasının verimli olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Aksoy, G., & Taşkın, G. (2019). Öğretim programlarının değişmesini etkileyen faktörlerin, sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersi müfredatlarını etkileme boyutu. *Millî Eğitim*, 48(224), 75-99.
- Alevli, O. (2019). *Özel yetenekli öğrencilere bilim ve sanat merkezlerinde uygulanan Türkçe eğitimi: bir durum çalışması*. (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden alınmıştır.
- Ataman, A. (2004). Üstün zekâli ve üstün yetenekli çocuklar. Şirin ve diğerleri (Yay. haz.), *Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı* (ss.155-169). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Ayrancı, B., & Mete, F. (2017). Bilim ve sanat merkezleri bireyselleştirilmiş eğitim programında Türkçe dersi uygulamalarındaki farklılıklar ve sorunlar. *Electronic Turkish Studies*, 12(18), 69-82.
- Bal, M. (2018). Türkçe dersinin 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi. *Turkish Studies*, 13(4), 49-64.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (1), 1-15.
- BBC News (2019). *PISA testi 2018 sonuçları açıklandı: Türkiye yine tüm alanlarda OECD ortalamasının altında*. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-50639723> adresinden 22.06.2021 tarihinde alınmıştır.
- Bialik, M., & Fadel, C. (2015). *Skills for the 21st Century: What should Students Learn*. Boston: Center for Curriculum Redesign.

- Bilgili, A. E. (2000). Özel yetenekli çocukların eğitimi sorunu sosyal sorumluluk yaklaşımı. *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* (12), 59-74.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Clark, B. (2012). *Growing up gifted: Developing the potential of children at school and at home* (8th edition). Boston: Pearson.
- Dede, C. (2010). Comparing frameworks for 21st century skills. 21st century skills: Rethinking how students learn. *Harvard Graduate School of Education* (20), 51-76.
- Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü. (2005). *21. Yüzyıl Becerileri*. <http://www.oecd.org/> adresinden alınmıştır.
- Enç, M. (2004). Özel eğitimin tarihçesi. M. Şirin, A. Kulaksızoğlu, A. Bilgili (Haz.). *Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı*, 195-210.
- Doğruluk Payı (2019). *Türkiye'nin PISA karnesi ne durumda?* https://www.dogrulukpayi.com/bulten/turkiye-nin-pisa-karnesi-ne-durumda?gclid=Cj0KCQiAtqL-BRC0ARisAF4K3WF3etB6bwvOn-58Zovc7jfpjTd_LD6RfmNcACurfEVZSs2NfLY8hlaAsDbEALw_wcB adresinden 22.06.2021 tarihinde alınmıştır
- Gagne, F. (2002). A differentiated model of giftedness and talent (dmgt). <http://www.curriculumsupport.education.nsw.gov.au/policies/gats/assets/pdf/poldmgt2002rtcl.pdf> adresinden alınmıştır.
- Hürriyet (2019). *PISA 2018 sonuçları açıklandı: Türkiye yükselişte ama daha yolu var.* <https://www.hurriyet.com.tr/egitim/pisa-2018-sonuclari-aciklandi-turkiye-yukseliste-ama-daha-yolu-var-41388817> adresinden 22.06.2021 tarihinde alınmıştır.
- Köksal, M. S., Göğsu, D., & Kılıç, O. (2017). Türkiye'de özel yeteneklilerin gelişimi hangi özellikler açısından sağlanmalı? Bir paydaşlar görüşü çalışması. *Turkish Journal of Giftedness & Education*, 7(1), 2-18.
- Kurudayıoğlu, M., & Soysal, T. (2018). Türkçe dersi öğretim programı kazanımlarının 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 483-496.
- Mesleki Yeterlilik Kurumu. (2015). *Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi*. https://myk.gov.tr/images/articles/editor/130116/TYC_tebliğ_2.pdf adresinden alınmıştır.
- Mesleki Yeterlilik Kurumu. (2016). *Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Tanıtım Broşürü*. https://www.myk.gov.tr/images/articles/TYC/tyc_brosur.pdf adresinden alınmıştır.
- Metiri Group & NCREL. (2003). *enGauge 21. Century Skills*. https://www.cwasd.k12.wi.us/highschl/newsfile1062_1.pdf adresinden alınmıştır.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2014a). *Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2014-2018*. Resmî Gazete: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/07/20140716-8-1.pdf> adresinden alınmıştır.
- Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı. (2014b). *Millî Eğitim Kalite Çerçevesi*. http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/17104027_Kalite_cercevesi.pdf adresinden alınmıştır.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2018). *Çerçeve programlar: Türkçe. Mebbis/Bilsem Modülü*: <https://bilsem.meb.gov.tr/BLS00002.aspx> adresinden alınmıştır.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2019a). *Türkçe dersi öğretim programı*. <https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/20195716392253-02-T%C3%BCrk%C3%A7e%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%202019.pdf> adresinden alınmıştır.
- Millî Eğitim Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı. (2019b). *MEB 2019- 2023 Stratejik Planı*. https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_12/31105532_Millî_EYitim_BakanlYYY_2019-2023_Stratejik_PlanY__31.12.pdf adresinden alınmıştır.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2021a). *Çerçeve programlar: Bilim ve sanat merkezleri Türkçe dersi öğretim programı*. Mebbis/Bilsem Modülü: <https://bilsem.meb.gov.tr/BLS00002.aspx> adresinden alınmıştır.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2021b). *Resmî İstatistikler. Strateji Geliştirme Başkanlığı*: https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=396 adresinden alınmıştır.
- Renzulli S. J. (2005). The three-ring conception of giftedness: A developmental model for promoting creative productivity. Robert J. Sternberg & Janet E. Davidson (Ed.). *Conceptions of Giftedness* (ss. 246-279). United States of America: Cambridge University Press. <https://ebookcentral.proquest.com> adresinden alınmıştır.
- Sak, U. (2017). *Üstün zekâlılar: Özellikleri, tanılanmaları, eğitimleri*. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Sönmez, V., & Alacapınar, F. G. (2015). *Örnekleriyle Eğitimde Program Değerlendirme*. Ankara: Anı.

- Strategic Initiatives, P21. (tarih yok). *Partnership for 21 Century Skills*.
<https://www.imls.gov/assets/1/AssetManager/Bishop%20Pre-Con%202.pdf> adresinden alınmıştır.
- Şenol, C. (2011). *Özel yetenekliler eğitim programlarına ilişkin öğretmen görüşleri, BİLSEM örneği. (Yüksek lisans tezi)*.
<https://acikerisim.firat.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11508/12379/289684.pdf?sequence=1&isAllowed=y> adresinden alınmıştır.
- Türk, E. (2018). Fen lisesi öğrencileri üstün yetenekli mi? Üstün yeteneklilerin eğitiminde fen liselerinin önemi. *Milli Eğitim Dergisi, ÜSTÜN-ÖZEL YETENEKLİLERİN EĞİTİMİ, 437-444*.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/milliegitim/issue/40518/483369> adresinden alınmıştır.
- Türkiye Cumhuriyeti, Cumhurbaşkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2013, Temmuz 2). *Planlar ve Programlar*. Kalkınma planları:
<https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Onuncu-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-2014-2018.pdf> adresinden alınmıştır.
- Türkiye Cumhuriyeti, Cumhurbaşkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2019, Temmuz 19). *11. Kalkınma Planı*.
https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/1/ON_BIRINCI_KALKINMA-PLANI_2019-2023.pdf adresinden alınmıştır.
- Ünsal, S., Çetin, A., & Yoğurtçu, M. (2019). Özel yetenekli öğrencilerin bilim ve sanat merkezlerinden beklentileri ve karşılanma düzeyi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19(4), 1306-1321*.
- Voogt, J., & Roblin, N. P. (2012). A comparative analysis of international frameworks for 21st century competences: Implications for national curriculum policies. *Journal of Curriculum Studies, 44(3), 299-321*.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldız, N. (2018). *Bilim ve sanat merkezlerinde görev yapan Türkçe öğretmenlerinin ders materyali geliştirme/kullanma durumlarının incelenmesi. (Yüksek lisans tezi)*. <https://acikerisim.konya.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12452/3532> adresinden alınmıştır.